

# **106: Diyanete Bağlı Medresede Çalışmak**

*Tarık Ebu Abdullah*

*8 Aęu, 2017*

<https://ilimvecihat.com>

## SORU

Selamun aleykum hocam; ilahiyattan mezun olup diyanetten kadrolu olarak diyanetten izin alınmış bir medresede çalışmak caiz midir delilleriyle yazarsanız çok memnun olurum. (Medrese diyanete ait değil)

## CEVAP

Ve aleykumusselam ve rahmetullahi ve beraketuh. Hamd Allah'a mahsustur.

Muhterem bacım, سوالınızın cevabı şu üç سوالın cevabına döner:

Bir: Diyanetin hükmü nedir?

İki: Diyanette çalışmanın hükmü nedir?

Üç: Diyanetten izin alınmış medresede çalışmanın hükmü nedir?

Birinci سوالın cevabına gelince, 3 Mart 1924 de resmi olarak hilafet kaldırıldı. Aynı kararla Şer'iyye ve Evkâf Vekâletleri de kaldırıldı ve din işlerini yürütmek üzere Diyanet İşleri Reisliği kuruldu. Camiler, medreseler, imamların, hatiplerin, vaizlerin, müezzinlerin atanmaları, il ve ilçe müftülükleri Diyanet İşleri Reisliğine bağlandı. Prof. Bülent Tanör yeni din işleri vekâletinin görevini şöyle açıklıyor: "Diyanet İşleri Başkanlığı, teknik bir kamu hizmeti kuruluşu olarak çalışıyor, rejimin talepleri doğrultusunda dinin kişiselleşmesine katkıda bulunuyordu. Yetkileri sınırlıydı, ruhani bir otoritesi yoktu. İslami kuralları öneremez, teolojik araştırma yapamazdı, dinsel mülk sahibi değildi. Kısacası Diyanet, laikleştirme politikasına dinsel meşruluk kazandırma görevini yüklenmişti. Devlet, dinin siyasal ve toplumsal alana karışması olasılığına karşı Diyanet'i kullanmaktaydı"<sup>[1]</sup>

Diyanet İşleri Reisliğinin kuruluş amacı Cumhuriyete ve "la diniye"liğe hizmet etmek ve "la diniye"liği halkın gözünde meşrulaştırmaktı. Bunun için gerekli olan tüm uygulamalar da Diyanetin yetkisi altına verilmişti.

Kuran'ın Türkçeleştirilmesi, ezanın, hutbelerin ve namazın Türkçe eda edilmesi ve Türkiye halkını dini köklerinden koparmak için diğer envai değişikliklerin düzenlenmesi Diyanet İşleri Reisliğinin işiydi.

Bu konuda epeyce başarılı olduklarını Aralık 1950'de zamanın Diyanet Reisi olan Ahmed Hamdi Akseki "Dini tedrisat ve dini müesseseler" hakkında yayınladığı bir raporda şöyle itiraf ediyor: "29 seneden beri fasılasız olarak din müesseselerinin başında bulunduğum cihetle bu müesseselerin o zamandan bugüne kadar geçirmiş olduğu safhalarla bugünkü durumunu bir hülâsa

ederek bundan sonra alması gereken şekil hakkındaki fikirlerimi de arz edeceğim... Şer'iyye Vekâletinin ilga edilmiş olmasına rağmen dini tedrisat güya inkıtaa uğramadan bu suretle devam edecekti. Fakat aradan uzun zaman geçmeden, evvelâ köylere ve ilçelere imam ve hatip yetiştirmek üzere Birinci Büyük Millet Meclisince açılarak sayısı 465'i bulan "Medaris-i İlmiye". 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanununun neşrinden bir hafta sonra o zaman Maarif Vekili bulunan Vasıf Bey'in bir emriyle kapatıldığı gibi, bir müddet sonra da asri tedrisat yapmakta olup, 430 sayılı kanundan sonra adları İmam ve Hatip Mektebine çevrilmiş bulunan 38 din müessesesi de yine Vekâletin emriyle birer birer kapatılmış ve bu suretle Tevhid-i Tedrisat Kanunu tatbikatta dini derslerin ve dini mekteplerin ilgası ile neticelenmiştir. Gerek bu müesseseler, gerekse bidayette 400 olgun talebesi bulunan ihtisas medreseleri de kapatılmıştır... Yukarıda arz olunan sebepler dolayısıyladır ki aradan uzun bir zaman geçmiş olmasına rağmen Milli Eğitim Bakanlığı 430 numaralı kanunla taahhüt eylediği vazifeyi yapamamış, Diyanet İşleri Başkanlığını yakinen ilgilendiren dini vazifelerde istihdam edilecek hiçbir eleman vermemiş olması ve Başkanlığın da bugüne kadar din adamları yetiştirecek mesleki bir müesseseye sahip bulunmaması yüzünden bugün memleketin birçok yerlerinde hakiki ve münevver bir din adamı bulmak şöyle dursun, camilerde mihraba geçerek halka namaz kıldırarak, minbere çıkıp hutbe okuyacak bir imam ve hatip bulunamamaktadır. Hatta bazı köylerimizde, ölenlerin teşhiz ve tekfini ile ebedi istirahatgâhlarına tevdi gibi en basit dini bir vazifeyi ifa edecek kimseler bulunmamakta ve cenazelerin kaldırılmadan günlerce ortada kalmakta olduğu senelerden beri işitilmekte ve görülmektedir... İki senedir memleketin muhtelif mıntıkalarında yaptığım seyahatlerde halkımızın her tabakasıyla sıkı temaslarda bulundum. Yüksek tahsil gençliği ile de daima temaslardayız. Her gün memleketin muhtelif yerlerinden yazılar alıyoruz. Bütün bunlardan edindiğimiz kanaat da şu noktalar üzerinde toplanmaktadır: Yirmi altı seneden beri çocuklarımız hakiki bir din ve ahlâk terbiyesinden mahrum olarak içi bomboş ve herhangi menfi bir tesiri kabule müsait bir halde yetişmektedir. Çocuklarımızın ve gençlerimizin başka dinlerin ve muhtelif şekillerdeki misyoner propagandalarının içtimai, siyasi herhangi muzır mezhep veya tarikat ve akidelerin menfi tesirlerinden uzak tutulması için çare düşünülmelidir. Çocuklarımıza gerek mekteplerde ve gerek başka vasıta ile yirmi altı seneden beri din ve ahlâk aleyhinde söylenebilecek ne varsa hepsi söylenmiş, telkin edilmiş ve kıpkızıl bir dinsiz olmaları için her şey yapılmıştır. Bugünkü gençler komünist olmamışlarsa bunu ailelerindeki din terbiyesine borçluyuz."<sup>[2]</sup>

Bizzat Diyanet İşleri Bakanlığının en yüksek makamından gelen bu itirafa daha ne eklenebilir ki?

Hakikaten Diyanetin kuruluşundan şu güne kadar tek amacı “laik” (la diniye) Türkiye devletini meşrulaştırmak ve dinsiz devletin dinsiz emellerini gerçekleştirmekte yardımcı olmaktan ibaret olmuştur.

Bunun için Diyanet İşleri tağuti ve dinsiz Türkiye Devletinin en büyük destekçilerinden ve uşaklarındandır.

Binaen aleyh Diyanet İşleri hükümde hizmet ettiği, desteklediği ve meşrulaştırdığı kâfir devletin hükmüne tabidir. Allah (*subhanehu ve teâlâ*) şöyle buyuruyor:

وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُم إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ.  
فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ

**“O ve ordusu yeryüzünde haksız yere büyüklük tasladılar ve gerçekten bize döndürülmeyeceklerini sandılar. Biz de onu ve askerlerini yakalayıp denize atıverdik. Bir bak, zalimlerin sonu nice oldu!”** (El-Kasas 39,40)

Allame ibni Âşûr (*rahimehullah*) ayetin tefsirinde şöyle diyor: “جُنُودُهُ” (cunuduhu, ordusu) yani tabileri. Firavunun büyüklük taslaması asıldır. Onların büyüklük taslamaları onun büyüklük taslamasına tabidir. Çünkü onlar ona tabi oluyorlar ve inançlarını ondan alıyorlar.”

فَالْتَقَطَهُ آلُ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ

**“Nihayet Firavun ailesi onu yitik olarak aldı. Çünkü o, sonunda kendileri için bir düşman ve bir tasa olacaktı. Şüphesiz Firavun, Haman ve orduları günahkârdılar .”** (El-Kasas 8)

Allame eş-Şenkiti (*rahimehullah*) ayetin tefsirinde şöyle der: كَانُوا خَاطِئِينَ (kanu hatiîn) yani büyük günah işleyenlerdirler.”

Görüldüğü gibi Allah (*subhanehu ve teâlâ*) Firavun’u ve destekçilerini hükümde bir kılmıştır çünkü işledikleri cerimede de birler.

Dolayısıyla destekçilerin umumen hükmü destek verdiklerinin hükmüne tabidir. Ancak muayyenin hükmüne gelince tafsilat vardır.

Binaen aleyh Diyanet İşlerinin hükmü desteklediği devlet gibi küfürdür.

Yukarıda zikrettiğim delillere şu ayeti kerimeleri de ilave edebiliriz:

**Bir:**

فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا

**“Kim tağutu inkâr eder ve Allah’a iman ederse o muhakkak kopması mümkün olmayan sapasağlam bir kulpa yapışmış olur.”** (el-Bakara 256)

Allah (*celle* ve *âlâ*) imanın sıhhati için tağutu inkâr etmeyi şart koşmuştur. Tağutu inkâr etmeyen tağuta iman etmiştir ve Allah’ı inkâr etmiştir.

**İki:**

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولِيَاؤُهُمُ  
الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا  
خَالِدُونَ

**“Allah iman edenlerin velisidir. Onları karanlıklardan nura çıkarır. Kâfirlerin dostları ise tağuttur. Onları nurdan karanlıklara çıkarırlar. İşte onlar ateşliktirler. Onlar orada ebedi kalıcıdırlar.”** (el-Bakara 257)

Kâfirler tağutun dostlarıdır. Onları severler ve desteklerler. Bunun için hükümde tağutlarla birler.

**Üç:**

وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ

**“Bir de zulmedenlere meyletmeyin. Sonra size ateş dokunur.”** (Hud 113)

Sırf zalimlere meyledeni Allah (*celle* ve *âlâ*) ateşle tehdit etmiştir. Tağutun küfrünü meşrulaştırmanın ve destekleyenin hali elbette daha ağırdır.

Ama Diyanet bünyesinde çalışan fertlerin hükmüne gelince onda tafsilat vardır.

İki: Diyanette çalışmanın hükmü nedir?

Diyanet işlerinde çalışanları iki kısımda değerlendirmek mümkündür:

Birinci kısım: Diyaneti ikrar eden, işlerini ve menhecini tashih edenler. Diyanetin yoluna uygun olarak yöneticilerin Müslüman olduğunu vehmettirenler, devlete tevfik ve hayır ile dua edenler ve devletin hakikatini gizleyenler. Bunlar hükümde Diyanetin hükmüne tabidirler.

İkinci kısım: Diyaneti, işlerini ve menhecini inkâr edenler lakin cehaletlerinden ötürü veya bir teville dayanarak Diyanet çatısı altında çalışanlar. Bu kısımdan olanlar ifa ettikleri işe ve amellerine göre hüküm alırlar.

İfa ettiği iş küfür içeriyorsa çalışması küfürdür. Mesela tağuti nizamı ve Diyaneti inkâr etmesiyle beraber işi gereğince cumhuriyet, laiklik, Atatürk, demokrasi ve benzeri şeyler için hutbesinde övücü sözler söyleyen veya bekası için dua eden imamlar gibi.

İfa ettiği iş bidat, haram içeriyorsa çalışması haramdır. Mesela tağuti nizamı ve Diyaneti inkâr etmesi ve bunu izhar etmesiyle beraber işi gereğince camilerde yaygın olan bidatleri uygulayan ve uygulattıran imamlar gibi.

İfa ettiği işten ötürü kendi dinine veya diğer Müslümanların dinine zarar geliyorsa çalışması haramdır. Mesela tağuti nizamı ve Diyaneti inkâr etmesi ve bunu izhar etmesiyle beraber işi gereğince Milli Eğitim Bakanlığının Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi müfredatına bağlı kalan ve çocukların dinini bozan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni gibi. Bu hatta bazı konularda küfür olabilir.

İfa ettiği işte yukarıda geçenlerden birisi yoksa Diyanet teşkilatında çalışması kerahetle beraber caizdir. Çünkü işvereni (Diyanet) kâfir olması sebebiyle dininde fitneye düşme tehlikesi daima vardır. Mesela bidatlere, haramlara, sapık fetvalara ve sair şeylere maaş, makam veya buna benzer bir sebepten ötürü suskun kalması, hatta belki iştirak etmesi gibi. Ve ikincisi aslında Diyanet münkerini inkâr eden birisi olmasına rağmen Diyanette çalışması sebebiyle Diyaneti bir nevi tezkiye ettiğinden ve meşrulaştırdığından dolayı.

İmam el-Buhari (*rahimehullah*)'ın tahriç ettiği hadiste Habbab bin Eret radiyallahu anhu şöyle der: “Ben demirciydim. As bin Vail için iş yapmıştım. Bundan dolayı onun yanında benim alacağım toplandı. Ona geldim ve kendisinden alacağımı istedim. O “Hayır vallahi sen Muhammed'i inkâr etmedikçe sana borcumu ödemem” dedi. Ben de “Asla! Allah'a yemin olsun ki, sen ölüp de sonra tekrar diriltilinceye kadar ben Muhammed'i inkâr

etmem!" dedim. O "Ben ölecek sonra da diriltilecek miyim?" dedi. Ben "Evet" dedim. Buna karşılık o "Şu halde orada benim için muhakkak mal ve çocuk olacaktır. Ben de borcumu sana öderim" dedi. Bunun üzerine Yüce Allah şu ayeti indirdi: **"Ayetlerimizi inkâr eden ve "Bana elbette mal ve evlat verilecektir" diyen adamı gördün mü?"**

Ebu'l-Hasan ibni Battal (*rahimehullah*) hadisin şerhinde şöyle der: "El-Muhelleb şöyle demiştir: Ulema Daru'l-Harp'te ve Daru'l-İslam'da müslümanın ücret karşılığında müşrikin yanında çalışmasını kerih görmüşlerdir. Çünkü bu durum Müslüman için bir zillettir. Bir zaruretin bunu gerektiriyor olması müstesna. Ama içki sıkmak, domuz gütmek veya silah yapmak gibi ve bunun benzeri müslümanlara zarar verecek veya helal olmayan işleri yapması caiz değildir. İslam diyarına gelince, Allah müslümanı müşrik için çalışmaya muhtaç bırakmamıştır. Muhakkak ki Allah mümin kullarını müşriklere hükmetmeyi emretmiştir. **"Gevşeklik göstermeyin ve sizler üstün iken sulha çağırmayın"**. Bunun için müslümanın müşrike hizmet ederek kendisini küçük düşürmesi caiz değildir, zaruret müstesna. Bu durumda caiz olur... Habbab'ın kâfir olan As bin Vail için iş yaptığını görmez misin?"

Ve Hafız ibni Hacer (*rahimehullah*) şöyle der: "El-Muhelleb şöyle demiştir: Ulema müslümanın ücret karşılığında müşrik için çalışmasını mekruh görmüştür. Zarureten iki şart ile müstesna: Biri yaptığı işin müslümana helal olmasıdır ve diğeri yaptığı iş ile Müslümanlara zarar olacak olana yardımcı olmamasıdır. Ve ibni Munir şöyle demiştir: "Mezhepler Müslüman işçilerin zimmet ehline ait olan iş yerlerinde çalışmalarının caiz olduğunu ve bunun zillet olmadığını kararlaştırmışlardır. Onlara evlerinde boğun eğmiş bir vaziyette hizmet etmelerinin aksine. (Çünkü bu Müslüman için zillettir ve caiz olmaz.) Allah-u Âlem ."

Görüldüğü gibi ulema Müslüman bir ferdin sıradan bir kâfirin altında çalışmasını dahi ancak zaruret halinde kerahetle caiz görmüşlerdir. Diyanet İşlerinde çalışan memur ise azgın kâfir devletin kadrolu işçisidir. Bu durumun çok daha vehim olduğu açıktır.

Bu bağlamda önemli diğer bir husus ise Diyanet teşkilatında çalışanların 657 sayılı Devlet Memuru Kanunun 6.maddesi gereğince sadakat yemini etmeleri ve imza atmalarıdır.

Söz konusu kanun metni şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına, Atatürk İnkılap ve İlkelerine, Anayasada ifadesi bulunan Türk Milliyetçiliğine sadakatla bağlı kalacağıma; Türkiye Cumhuriyeti kanunlarını milletin hizmetinde olarak tarafsız ve eşitlik ilkelerine

bağlı kalarak uygulayacağım; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyip, koruyup bunları geliştirmek için çalışacağım; insan haklarına ve Anayasanın temel ilkelerine dayanan milli, demokratik, laik, bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilerek, bunları davranış halinde göstereceğime namusum ve şerefim üzerine yemin ederim.”

Hiç şüphesiz bu metinde insanı İslam milletinden çıkaran birçok elfâzı küfür var. Bu sözleri kastederek ve kabul ederek söyleyenin İslam’dan bir nasibi olmadığı izaha dahi muhtaç olmayan bir husustur. Ancak yemin etmeyenler ve imza atmayanlar da var. Veya sözlü yemin etmeyen ama imza atanlar veya tevriye yaparak imza atanlar veya fetvasını alarak imza atanlar veya bir tevile dayanarak imza atanlar da var.

Bu bapta yazı söz gibi midir ve imzanın şeriatta konumu nedir gibi mevzulara girmek lazım ki bu cevabı oldukça uzatır. Ama en azından şunu şüphesiz söyleyebiliriz: Yemin etmek veya bu metnin altına imza atmak kati surette caiz değildir. Kim bu metine kendi ihtiyarıyla yemin eder veya imza atarsa İslam milletinden çıkmıştır. Diğer durumlar ihtimaller içeriyor ve tafsili ve tayini bir değerlendirme ister.

Üç: Diyanetten izin alınmış medresede çalışmanın hükmü?

Bir medresenin Diyanet İşleri tarafından izinli olabilmesi için nasıl bir izlekten geçiyor ve hangi şartlara haiz olması gerektiğini bilmiyorum.

Ama böyle bir medresede çalışmanın hükmü için daha ziyade Diyanet teşkilatının medreseye müdahale yoğunluğu, medrese üzerinde hâkimiyeti ve medresede okutulan ilimler ve medresenin ortamı önemlidir.

Yani bu medresede zorunlu olarak Diyanetin neşrettiği din okutuluyorsa veya Diyanetin tayin ettiği kitaplar okutuluyorsa veya sahih akideye muhalif bilgiler okutuluyorsa veya bidatlere tevcih ediliyorsa veya erkek-kadın karışık bir ortamda okutuluyorsa o zaman böyle bir medresede çalışmak caiz olmaz.

Ama medresenin sırf Diyanete bağlı olması orada çalışmaya mani değildir. Allah-u Âlem

### **Hulasa:**

Muhterem bacım ben size her durumda Diyanetten uzak durmayı tavsiye ederim. Ama şayet Diyanet teşkilatının fiili olarak size herhangi bir müdahalesi ve hâkimiyeti olmayacaksa, 657 sayılı kanuna yemin etme ve

imza atma durumu olmayacaksa, sizin için ve Müslümanlar için dininizde bir fitneye düşme durumu olmayacaksa ve çalışacağınız medrese sahih akideye hizmet eden, nebevi menheci güçlendiren ve şeri ölçüleri koruyan bir medreseyse o zaman Diyanetten kadrolu olarak böyle bir medresede çalışmak küfür veya haram olmaz.

Ama yukarıda dediğim gibi kâfirin altında çalışmak her haliyle ancak zarureten ve kerahetle caizdir. Kâfir bir devletin memuru olarak çalışmak elbette bu keraheti büyötmektedir. Dolayısıyla ben size her halde Diyanetten uzak durmayı tavsiye ederim. Allah-u Âlem.

---

[1]Bölent Tanör, Kuruluş Üzerine 10 Konferans, Der Yay. 1996. (Kaynak: haksozhaber.net, Dünden Bugüne Resmi Din Söylemi ve Diyanet)

[2] Diyanet İşleri Başkanlığı 16923 sayılı Dini Tedrisat ve Dini Müesseseler hakkında rapor. (Kaynak: risalehaber.com)